

PROŠLOST

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 46, godina XXIII
novembar, 2018. [str. 61-66]

© Monos 2018

Pobjeda koja se pamti – oslobodilačka akcija 109. dobojske brigade, 2. juna 1993. godine

Major Mirsad Sinanović

U članku se govori o vojnoj akciji 109. dobojske brigade Armije RBiH, izvedenoj 2. juna 1993. godine pod kodnim nazivom "Buba". U borbi su oslobođene dominantne kote Barakovac, Begova glavica i Mrčevačka kosa, kao i sela Hodžići i Stanić Rijeka. Agresoru su naneseni teški gubici, a borci 109. brigade su stekli ogroman ratni plijen (jedan tenk, dva topa, veći broj minobacača itd.). Bio je to jedan od najvećih uspjeha Armije RBiH i jedinica 2. korpusa u tom razdoblju, u vrijeme kada je Armija RBiH u totalnoj blokadi ratovala na dva fronta. Rad je napisan u povodu 25. godišnjice od navedene pobjede.

Ključne riječi: 109. dobojska brigada; Operativna grupa 2; Armija RBiH; akcija; pobjeda; oslobađanje; Stanić Rijeka; ratni plijen; 25. godišnjica.

Praćenjem političkog stanja u bivšoj Jugoslaviji, agresijom na Sloveniju i Hrvatsku, koncentriranjem naoružanja i vojske u Bosnu i očiglednih namjera agresora, moglo se zaključiti da je rat i na našim prostorima neizbježan. Vođeni su pregovori sa četničkom stranom u cilju odugovlačenja njihovog napada na slobodne teritorije predratne dobojske opštine. Neposredno poslije okupacije Doboja 02. 05. 1992. godine pristupilo se formiranju jedinica i njihovom naoružavanju na cijelom području slobodne teritorije, gdje su uspostavljene

Amblem 109 bbr

straže po mjesnom principu, sa raspoloživim ljudstvom i naoružanjem. Nakon formiranja brigade, 04. 07. 1992. godine, izvršena je podjela zona odgovornosti (z/o) po bataljonima.

Zbog veoma teškog taktičkog položaja kompletne z/o brigade, pristupilo se veoma ozbiljno realizaciji zadataka na što boljoj organizaciji odbrane slobodne teritorije istočno dijela općine Doboje.

Zona odgovornosti 109. brigade bila je od velikog značaja za odbranu slobodne teritorije općine Doboje, općine Gračanica, Tuzlanskog okruga, a naravno i Bosne i Hercegovine u cjelini.

Takođe, z/o 109. brigade bila je i od velikog značaja za agresora, preko koje je planirao spajanje Trebave i Ozrena, kao i stvaranje rezervnog koridora Doboje – Petrovo Selo – Olovo – Kladanj i dalje prema Srbiji, budući da mu planovi oko ratišta u Gradačcu i Brčkom nisu realizovani. Cilj agresora je bio odbacivanje naših snaga od grada Doboje, kako bi se stvorili uslovi na taktičko-operativnom planu i omogućeno dalje napredovanje prema Gračanici, odnosno Tuzli. Linija odbrane (l/o) brigade bila je dugačka 22 km,

dok je širina fronta bila 7 km, u okruženju agresora sa tri strane (oblik potkovice). Na nju su atakovale najelitnije agresorske snage.

Linija odbrane brigade omogućavala je optičku vidljivost grada Doboje i dijela l/o Operativne grupe 7 Armije RBiH, tako da smo mogli pratiti pokrete snaga agresora, kao i tok dešavanja u samom gradu.

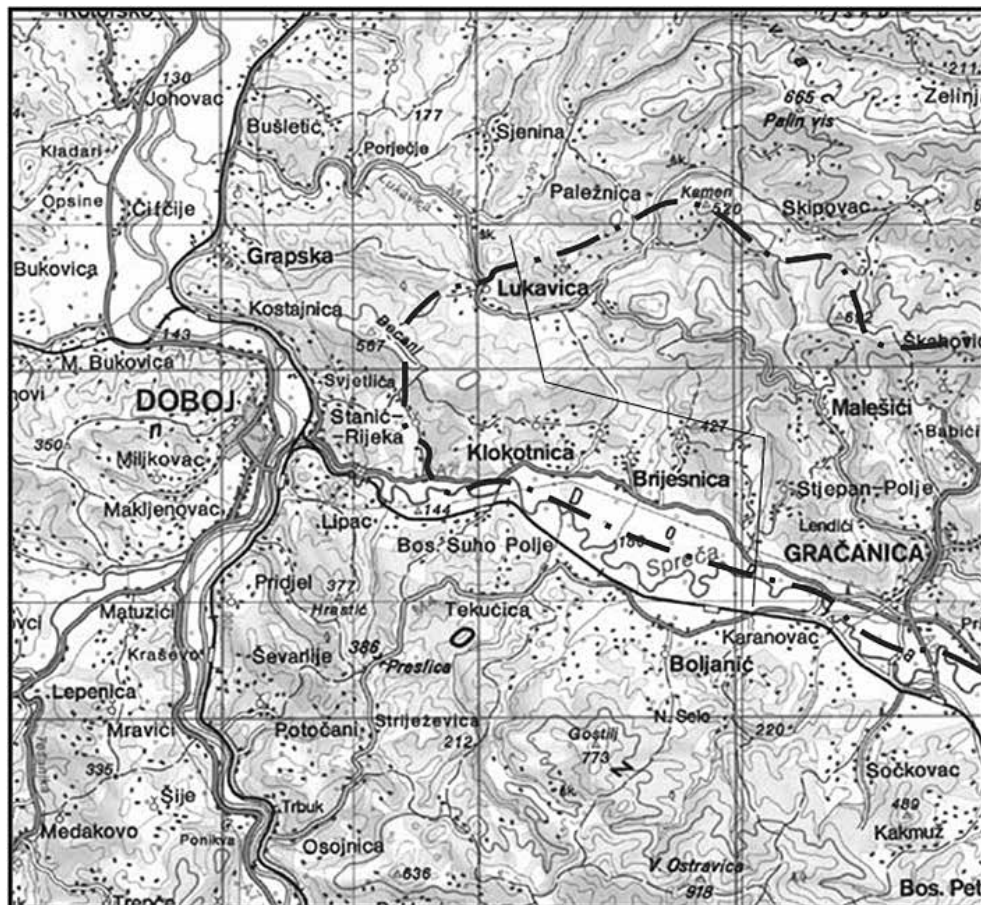
Do aprila 1993. godine nije bilo većih četničkih dejstava. Izvodili su diverzantske akcije i pokušavali sa ubacivanjem diverzantskih grupa. Stalnim izviđanjem pripremali su veoma jaku ofanzivu sa ciljem da slame otpor 109. brigade, ovladaju slobodnim prostorima i nastave dalja napredovanja prema Gračanici.

U jutarnjim časovima, 19. 04. 1993. započinje najžešća ofanziva na slobodnu teritoriju pod nazivom «Kornjača». Cilj agresora u ovoj ofanzivi je bio odbaciti naše snage od Doboje i stvoriti sigurnosni pojas oko grada. Četnici u žestokoj borbi, i pored velikih gubitaka koji su mu naneseni, uspijevaju zauzeti dominantne kote: Begovu glavicu – Mrčevačku kosu – Barakovac i okupirati selo Svjetliću, dok selo Hodžići i dio Stanić Rijeke ostaju u međuzoni, to jest između linija razdvajanja.

U borbi koja je nesmanjenom žestinom trajala četiri dana, naši borci su nadljudskim naporom, uz sve nedaće koje su ih pratile (izvlačenje stanovništva, nedostatak MTS-a i dr.), uspjeli zaustaviti agresora, uništivši mu, između ostalog, 4 tenka, 1 «bofors» i mnogo žive sile. Uz pomoć združenih snaga 109. dobojske i 111. gračaničke brigade četnička ofanziva je konačno slomljena i zaustavljena.

Velike gubitke u ljudstvu pretrpjela je i 109. brigada. Komanda brigade veoma je intenzivno radila na konsolidaciji ljudstva i linija odbrane, a uporedo su se vršile i pripreme za vraćanje privremeno zauzete teritorije.

Za oko 40 dana, tačnije 02. 06. 1992. godine komandant 109. brigade Sead Arnautović donosi odluku da se krene u protivo-

Zona odgovornosti 109 bbr

fanzivu, što je i učinjeno pomenutog dana (drugi dan Bajrama), u ranim jutarnjim satima. U briljantnoj akciji, izvedenoj pod kodnim nazivom “Buba”, za samo nekoliko sati borci 109. brdske brigade oslobađaju Barakovac, Begovu glavicu i Mrčevačku kosu, kao i sela Hodžiće i Stanić Rijeku. Naneseni su ogromni gubici neprijatelju, a zarobljen je u to vrijeme najveći ratni plijen, kojim se brigada naoružala i znatno poboljšala vatrenu moć.

Tada, u to vrijeme, bila je to najbrže izvedena i najuspješnija bitka u oslobađanju teritorije, značajna i po količini zaplijenjenog MTS-a, ali uprkos svemu, ipak nije uvrštena

u značajne bitke Drugog korpusa Armije RBiH.

U toku izvođenja borbenih dejstava na dan 02. 06. 1993. godine, na našoj strani poginulo je 5 boraca:

Hasan (Suljo) Sinanović iz Stanić Rijeke, Salih (Mustafa) Humić iz Stanić Rijeke, Mešić (Salko) Fahrudin iz Svjetlice, Sejfudin (Osman) Hasić iz Klokotnice, Halid (Mujo) Jahić iz Hodžića; bio je ranjen 02. 06. 1993. godine, a od posljedica ranjavanja je podlegao 08. 06. 1993.

Tokom odbrane dostignutih linija, u narednim danima poginuli su:

– Šaban (Sulejman) Husaković iz Stanić Rijeke, poginuo 03. 06. 1993. god.

Dio zarobljenog MTS

- Mihret (Džemal) Ahmetović iz Male Brijesnice, poginuo 05. 06. 1993. god.
- Reuf (Mustafe) Đulbić iz Stanić Rijeke, poginuo 10. 06. 1993. god.

U ovoj oslobodilačkoj akciji naše snage zarobile su sljedeća materijalno-tehnička sredstva:

- tenk T-34 sa 25 granata,
- protivoklopni top MT-12 (100 mm) sa 40 granata,
- top ZIS (76 mm) sa 22 granate,
- bateriju minobacača kalibra 120 mm sa 110 komada mina,
- četru minobacača 82 mm sa 142 mine,
- 2 minobacača 60 mm sa 110 komada mina,
- BST (bestrzajni top) sa 6 projektila,
- protivoklopni lansirni komplet 9K11 (“Maljutka”), 2 komada sa 4 rakete,
- protivavionski top 20/3 sa 3000 metaka,
- 65 pušaka raznih vrsta,
- teški mitraljez “browing” 12,7 mm – 4 komada,
- oklopni transporter, oštećen,
- veća količina municije raznih kalibara,
- veća količina sredstava veze,
- više vrsta specijalnih transportnih i motornih vozila itd.

Bitno je napomenuti da je bitka izvedena isključivo snagama 109. bbr. bez ičije pomoći i da su to bila prva ofanzivna iskustva kako za vojnike tako i za starješine.

U ovoj bitci primijenjene su dvije nove taktičke radnje: ubacivanje jedne borbene grupe iza leđa neprijatelju, te napad sa borbena grupama, od kojih je svaka imala poseban bliži i naredni zadatak. U ovoj borbi napadale su četiri borbene grupe, na čelu sa komandirima četa, a iz operative brigade sa svakom grupom išao je po jedan operativac.

Takođe, svaka borbena grupa imala je na polaznoj liniji po jedan vod u rezervi koji su trebali biti uvođeni u borbu kod eventualne nemogućnosti probijanja četničkih linija ili kod eventualnih gubitaka naših snaga, kao i kod izvršenja narednog zadatka. Odluku o

uvođenju donosili su koordinatori grupa.

Komande sa isturenog komandnog mjesta (IKM-a) brigade putem sredstava veze prenosio je komandant 2. bataljona Mevludin Suljić, u čijoj z/o su i izvođena borbena dejstva, a cjelokupnom akcijom sa IKM-a je komandovao načelnik štaba brigade Husein Mujkić Pup. Mora se posebno izdvojiti uloga pomoćnika načelnika štaba (PNS) za operativno-nastavne poslove (ONP) majora Kemala Salihbašića, kao i samog Štaba brigade, te komandanata bataljona, koji su se maksimalno angažovali na izviđanju i pripremi materijalnih sredstava i kompletne podrške za izvršenje borbenog zadatka.

Kod donošenja odluke za izvršenje zadatka može se ocijeniti greškom to što nisu bile planirane snage za eksploataciju uspjeha, odnosno snage za gonjenje, nego je naredeno da posadne snage izađu na dostignute linije i pristupe inženjerskom uređenju linije odbrane, tako da nismo iskoristili naš nevjerovatan uspjeh i četničku dezorganizaciju.

Odgovorni pretpostavljeni starješina iz Operativne grupe 2 je trebao imati i vlastite rezervne snage sa kojim bi se eksploatisao početni uspjeh, jer to 109. bbr. jednostavno nije mogla odraditi sopstvenim snagama.

Sam značaj akcije je nemjerljiv za stanovništvo i opštinske vlasti zbog toga što smo vratili oko 6 kvadratnih kilometara ranije izgubljene teritorije. Mnoge kuće u Stanić Rijeci i Hodžićima su oslobođene, ali se vlasnici u njih nisu mogli vratiti zbog toga što su bile u zoni borbenih dejstava. No, u te kuće mogle su se smjestiti jedinice i komande koje su branile navedenu teritoriju.

Takođe, značajnu ulogu je u svemu tome imala i Civilna zaštita, koja je pružala veliku

Juna 1993. godine borci 109. brigade izveli su jednu od najbriljantijih akcija u proteklih godinu dana, kada su u silovitom kontranapadu uspjeli iznenaditi neprijatelja i za veoma kratko vrijeme vratiti privremeno zauzete teritorije Stanić Rijeke, Begove glavice, Panića i Barakovca. Tom prilikom zarobljene su velike količine MTS, od čega je najznačajniji tenk T-34 koji vidite na slici.

Zarobljeni tenk (iz Biljega vremena)

podršku jedinicama – kod inženjerskog uređenja linija odbrane, iznošenja ranjenih i poginulih, prilikom obavljanja dženaza, kao i za pripremu ogrjevnog drveta u zemunicama i pripreme drveta za vojničke kuhinje.

Treba napomenuti da je dio zarobljenog naoružanja, pa čak i minobacača pod nerazjašnjenim okolnostima posuđen brigadama u Čeliću i Gradačcu. To naoružanje, naravno, nikada nije vraćeno 109. brigadi, iako sam kao komandant tražio i pismeno da se izvrši povrat posuđenih sredstava. I iz toga se vidi da je spremnost pretpostavljenih bila da nam uzmu, ali nisu bili spremni da nam daju naoružanje.

Ipak, pobjedom su svi pripadnici 109. bbr. dobili dodatno samopouzdanje, jer su srušili mit o nepobjedivosti četničkih formacija.

Ova briljantna pobjeda je, ujedno, bila i jedan od najvećih uspjeha Armije RBiH u to vrijeme, kada su njene snage bile u potpunoj blokadi. Takvi uspjesi su bili od velikog značaja za motivisanje ostalih brigada i jedinica

Oslobodjeni teritorij

da i same počnu sa oslobađanjem okupiranih teritorija u Bosni i Hercegovini.

SUMMARY

A victory to be remembered – the operation of the 109th Dobojske brigade on the 2nd of June 1993

This article discusses the military operation carried out by the 109th Dobojske brigade of the Bosnian Army which was conducted on the 2nd of June 1993, under the codename “Buba”. The operation led to the liberation of the strategically dominant and important heights of Barakovac, Beğova glavica and Mrčevačka kosa, as well as

the villages of Hodžići and Stanić Rijeka. The aggressors suffered heavy losses and the soldiers of the 109th captured a great deal of equipment (a tank, two field guns, a greater number of mortars etc.). This operation was one of the greatest victories of the Bosnian Army and the units of the 2nd Corps during that period of the war, a time when the Bosnian Army was in total blockade and waging war on two fronts. This article marks the twenty fifth anniversary of the operation.

Keywords: 109th Dobojske brigade, Operative group 2, Bosnian Army, operation, victory, liberation, Stanić Rijeka, war spoils, 25th anniversary